

THE LEARNED SOCIETY OF WALES CYMDEITHAS DDYSGEDIG CYMRU

THE NATIONAL ACADEMY – CELEBRATING SCHOLARSHIP AND SERVING THE NATION
YR ACADEMI GENEOLAETHOL – YN DATHLU YSGOLHEICTOD A GWASANAETHU'R GENEDEL

COFNODION DEG FED CYFARFOD CYFFREDINOL BLYNYDDOL Y GYMDEITHAS A GYNHALIWDY DRWY GYNHADLEDD FIDEO AR DDYDD MERCHER, 19 MAI 2021

<p>Yn bresennol:</p> <p>Yr Athro Hywel Thomas Yr Athro Michael Charlton Yr Athro Helen Fulton Yr Athro Keith Smith Yr Athro Alan Shore</p> <p>Yr Athro Ann Ager Yr Athro Cara Aitchison Mr David Allen Yr Athro Peter Atkinson Yr Athro Roger Awan-Scully Yr Athro Gwyn Bellamy Yr Athro David Benton Yr Athro Sir Michael Berry Yr Athro Richard Bevins Yr Athro Kirsti Bohata Dr Louise Bright Yr Athro Tony Brown Yr Athro Hazel V Carby Yr Athro Simon Cox Yr Athro Tom Crick Yr Athro Ceri Davies Yr Athro Michael Davies Dr Sally Davies Yr Athro Alan Dix Yr Athro Edwin Egede Yr Athro Dianne Edwards Yr Athro Paul Emery Yr Athro Chris Evans Yr Athro David Evans Yr Athro Robert Evans Yr Athro Tess Fitzpatrick Yr Athro Tony Ford Ms Paula Gardiner Yr Athro Neil Glasser Yr Athro Claire Gorrara Yr Athro William Griffiths Dr Robin Gwyndaf</p>	<p><i>(Llywydd)</i> <i>(Is-lywydd)</i> <i>(Is-lywydd)</i> <i>(Trysorydd)</i> <i>(Ysgrifennydd Cyffredinol)</i></p> <p>Yr Athro Peter Halligan Yr Athro Simon Hands Yr Athro Keith Harding Yr Athro Paul Harper Yr Athro Andrew Henley Yr Athro Trevor Herbert Yr Athro Ieuan Hughes Yr Athro Ifan Hughes Yr Athro John Hughes Mr Rob Humphreys Yr Athro Wen G. Jiang Yr Athro Angela John Yr Athro Nigel John Yr Athro Richard Jones Yr Athro Sally Jones Yr Athro Trevor Jones Syr Emyr Jones Parry Yr Athro Rob Knipe Professor Peter Knowles Yr Athro John Lazarus Yr Athro Dorian Llywelyn Dr Ceridwen Lloyd-Morgan Yr Athro Biagio Lucini Yr Athro Marian Ludgate Dr Steven Luke Yr Athro Marco Marletta Yr Athro Paul Meredith Dr Wyn Meredith Yr Athro Faron Moller The Baron Kenneth Morgan Yr Athro Russell Morris</p>	<p>Yr Athro Iwan Morus Yr Athro Max Munday Yr Athro Helen Nicholson Yr Athro Perumal Nithiarasu Yr Athro Ruth Northway Yr Athro Emmanuel Ogbonna Yr Athro Katherine Leni Oglesby Dr Helen Ougham Maxine Penlington Yr Athro Ronald Pethig Yr Athro Ryszard Piotrowicz Yr Athro Philip Prewett Yr Athro Huw Pryce Yr Athro Eleri Pryce Yr Athro Mark Rees Yr Athro Siân Reynolds Yr Athro Geoff Richards Yr Athro David Ritchie Dr Stephen Roberts Yr Athro Karl Michael Schmidt Yr Athro Qiang Shen Yr Athro Zoë Skoulding Yr Athro Helen Stokes-Lampard Mr Geraint Talfan Davies Yr Athro Jean Thomas Yr Athro Mark Thomas Yr Athro David Toll Yr Athro John Tucker Yr Athro Carol Tully Yr Athro Meena Upadhyaya Yr Athro Marcela Votruba Yr Athro Helen Wilcox Yr Athro Diana Wallace Yr Athro Catrin Williams Yr Athro Colin Williams Yr Athro David Williams Yr Athro John Williams Ms Nia Williams Yr Athro Sir Robin Williams Yr Athro Reyer Zwiggelaar</p>
---	---	--

Mynychu drwy ddirprwy:

Yr Athro Russell Davies
Yr Athro John McWhirter
Yr Athro Peter Modmore
Yr Athro Ken Oglesby
Yr Athro Ceri Phillips

Yr Athro Sally Power
Yr Athro Dominic Reeve
Yr Athro Nigel Richard
Yr Athro Colin Riordan

Sir Keith Thomas
Yr Athro Martyn Tranter
Yr Athro Chris Williams
Dr Lynn Williams

Yn bresennol:

Mr Martin Pollard	<i>(Prif Weithredwr)</i>
Dr Sarah Morse	<i>(Rheolwr Polisi a Materion Cyhoeddus)</i>
Mrs Amanda Kirk	<i>(Clerc y Cyngor)</i>
Mr Joe Boyle	<i>(Swyddog Cyfathrebu)</i>
Mrs Fiona Gaskell	<i>(Swyddog y Gymrodoriaeth)</i>
Ms Janice Gillian	<i>(Swyddog Cyllid)</i>
Ms Nerys Hurford	<i>(Cyfieithydd)</i>

Dechreuodd y Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol am 2.30 p.m.

1. Croeso a Chyflwyniad gan Lywydd y Gymdeithas

Fe wnaeth y Llywydd, yr Athro Hywel Thomas, y canlynol:

- 1.1 croesawu'r Cymrodyr oedd yn bresennol, yn benodol Cymrodyr newydd eu hethol, i unfed ar ddeg Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol y Gymdeithas, gan ddiolch iddynt am eu presenoldeb;
- 1.2 hysbysu'r Cymrodyr bod croeso iddynt annerch y cyfarfod yn Gymraeg neu Saesneg;
- 1.3 mynegi ei ddiolch i'r cyfieithydd ar y pryd, Nerys Hurford.

Talodd y Llywydd deyrnged i Gymrodyr ymadawedig

Syr John Meurig Thomas DSc ScD MAE FLSW FRS

Yr Athro Syr Peter Harper CBE FRCP FMedSci FLSW

Yr Athro John Ffowcs Williams DSc ScD FREng FIMA FRAeS FinstP FIOA FAIAA FRSA FLSW

Yr Athro Glyn O. Phillips DSc FRSC

Yr Athro Catherine Belsey FEA FLSW

Mr Emyr Humphreys DLitt FRSL FLSW

Ms Jan Morris CBE FRSL FLSW

Yr Athro John Gwynfor Jones DLitt FSA FRHistS FLSW

Yr Athro Hywel Francis FRHistS FLSW

Yr Athro Peter Excell FIET FBCS FHEA FLSW

Cafwyd munud o dawelwch fel marc o barch.

2. Ymddiheuriadau am absenoldeb

Nododd y Llywydd ei fod wedi derbyn ymddiheuriadau am absenoldeb gan wyth Cymrawd; byddai'r rhain yn cael eu nodi fel atodiad i gofnodion y cyfarfod. Roedd 13 o Gymrodyr wedi cofrestru i fynychu a phleidleisio drwy ddirprwy.

3. Cofnodion y Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol a gynhaliwyd ar 20 Mai 2020

CAFODD, NODODD A PHENDERFYNODD yr Aelodau **GYMERADWYO** Cofnodion degfed Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol y Gymdeithas a gynhaliwyd ar 22 Mai 2020. Bydd y cofnodion yn cael eu llofnodi gan y Llywydd ar y cyfle cyntaf.

4. Materion Llywodraethu

4a. Yr Adroddiad a'r Cyfrifon Blynyddol, 2019/20 a Phenodi Archwilwyr Annibynnol

CAFODD, a NODODD yr Aelodau bapur AGM/2021/01 a'r Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon Materion Llywodraethu ar gyfer 2019/20 a Phenodi Archwilwyr Annibynnol.

Cyflwynwyd y rhain gan y Trysorydd. Rhoddwyd gwybod i'r Aelodau bod yr Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon ar gael i'w llawrlwytho o wefan y Gymdeithas.

NODWYD YMHELLACH:

Bod incwm y Gymdeithas wedi dod yn bennaf o brifysgolion yng Nghymru a ddarparodd gyllid anghyfyngedig. Yn ogystal, darparodd Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant wasanaethau o fath arall gwerth tua £30,000. Mynegodd y Trysorydd ei ddiolch i'r prifysgolion am eu cefnogaeth barhaus.

Roedd yr ail ffynhonnell incwm uchaf yn dod o ffioedd tanysgrifio Cymrodyr. Diolchodd y Trysorydd i Gymrodyr, yn enwedig y rheini oedd wedi cofrestru i dalu Cymorth Rhodd, a oedd yn caniatáu i'r Gymdeithas hawlio 25% yn ychwanegol ar y ffioedd tanysgrifio. Anogodd y Trysorydd Gymrodyr a oedd yn gymwys i gofrestru ar gyfer Cymorth Rhodd i wneud hynny.

Nododd y Trysorydd brif gategoriâu gwariant y Gymdeithas.

Fe wnaeth atgoffa Cymrodyr o bwysigrwydd arallgyfeirio ffynonellau incwm er mwyn sicrhau dyfodol hirdymor y Gymdeithas. Fodd bynnag, roedd y Gymdeithas mewn sefyllfa ariannol dda, a chyda chytundeb y Cyngor, roedd wedi sefydlu nifer o gyfrifon buddsoddi ar gyfer cronfeydd wrth gefn. Y gobaith oedd y byddai'r cronfeydd hyn yn cynyddu mewn gwerth dros amser, ac y byddent yn ddigonol i'r Gymdeithas ennill incwm rheolaidd defnyddiol.

NODODD Cymrodyr fod y cyfrifon wedi'u harchwilio'n annibynnol gan Azets, oedd heb godi unrhyw bryderon.

Gwahoddodd y Trysorydd sylwadau gan y Cymrodyr ar yr adroddiad. Nid oedd sylwadau.

PENDERFYNODD yr Aelodau'n **FFURFIOL I DDERBYN** yr Adroddiad Blynyddol a'r Cyfrifon ar gyfer 2019/20.

PENDERFYNODD yr Aelodau **BENODI BALDWINS YN FFURFIOL FEL YR ARHOLWR ANNIBYNNOL** ar gyfer 2020/21.

4b. Swyddogion, y Cyngor a Phwyllgorau: Aelodau hen a newydd

Diolchodd yr Ysgrifennydd Cyffredinol i'r Athro Smith.

Nododd y gellid dod o hyd i offerynnau llywodraethu'r Gymdeithas – Siarter Frenhinol, Is-ddeddfau a Rheoliadau – ar y wefan:

www.learnedsociety.wales/about-us/governance

Roedd Cyngor a phwyllgorau'r Gymdeithas wedi parhau i weithio'n galed yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Roedd llawer iawn o waith wedi cael ei wneud i sicrhau bod y Gymdeithas yn un a oedd yn hyrwyddo ac yn croesawu cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant. Roedd hyn wedi cynnwys cyfarfod arbennig o'r Cyngor i gytuno ar fesurau i wella gweithdrefnau a dulliau cyfathrebu presennol y Gymdeithas.

Byddai'r Athro Michael Charlton yn parhau fel Is-lywydd STEMM am ail dymor. Diolchodd yr Ysgrifennydd Cyffredinol i'r Athro Charlton am ei gyfraniadau gwerthfawr i'r Gymdeithas.

Roedd yr Athro Keith Smith wedi cwblhau un tymor fel Trysorydd ac wedi penderfynu peidio â sefyll i gael ei ailethol. Diolchodd yr Ysgrifennydd Cyffredinol i'r Athro Smith am ei wasanaeth i'r Gymdeithas, gan nodi ei etifeddiaeth o sefydlu polisi buddsoddi a chronfeydd wrth gefn, a oedd yn helpu'r Gymdeithas i gryfhau ei diogelwch ariannol.

Estynnodd yr Ysgrifennydd Cyffredinol longyfarchiadau i'r Athro Terry Threadgold ar gael ei phenodi fel Trysorydd.

Estynnodd ddiolch a chroeso i ddau o aelodau newydd o'r Cyngor hefyd, sydd wedi cael eu hethol fel Cymrodyr i wasanaethu am gyfnod o dri diwrnod tan ddiwedd Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol 2024. Yr aelodau newydd oedd:

- Yr Athro Kirsti Bohata
- Yr Athro Carol Tully

Estynnwyd llongyfarchiadau i'r Athro Ieuan Hughes a Dr Lynn Williams ar gael eu hail-ethol i'r Cyngor.

Diolchodd yr Ysgrifennydd Cyffredinol i aelodau'r Cyngor sy'n ymadael am eu cyfraniadau at y Cyngor a'r Gymdeithas, sef:

- Yr Athro David Boucher
- Yr Athro John Jones

Diolchodd yr Ysgrifennydd Cyffredinol i'r holl Gymrodyr am gyflwyno eu hunain i wasanaethu ar Gyngor a phwyllgorau'r Gymdeithas. Mae Dr Sally Davies wedi cael ei phenodi i'r Pwyllgor Cyllid a'r Athro Perumal Nithiarasu i'r Pwyllgor Dibenion Cyffredinol.

Yna, diolchodd i'r Athro Ceri Davies a'r Athro Julia Thomas am eu cyfraniadau i'r Pwyllgor Dibenion Cyffredinol.

Nododd yr Ysgrifennydd Cyffredinol, er nad yn rhan ffurfiol o'r strwythur llywodraethu, fod y Gymdeithas wedi penodi nifer o Gynrychiolwyr Prifysgol y Gymdeithas Ddysgedig (URLSs). Buont yn gyfrwng rhwng y Gymdeithas a'r Cymrodyr mewn prifysgolion yng Nghymru. Fe wnaethant drefnu gweithgareddau yn eu sefydliadau eu hunain hefyd, a gweithio i annog enwebiadau ar gyfer Cymrodoriaeth.

Byddai'r Gymdeithas yn galw am Gynrychiolwyr newydd ym mis Mehefin, ac anogwyd pob Cymrodyr i ystyried gwneud cais.

Nododd yr Ysgrifennydd Cyffredinol ei ddiolch i'r Cynrychiolwyr, yn enwedig yr Athro Simon Hands a oedd yn gadael Abertawe yn yr haf ac na fyddai bellach yn Gynrychiolydd y Gymdeithas.

CAFODD a **NODODD** BAPUR AGM/2021/02, Swyddogion Materion Llywodraethu, y Cyngor a Phwyllgorau: Aelodau sy'n Ymadael ac Aelodau Newydd.

5. Uchafbwyntiau'r Flwyddyn

Cyflwynodd Dr Sarah Morse uchafbwyntiau blwyddyn y Gymdeithas.

Nododd Cymrodyr lwyddiant Her Dysgu'r Cyfnod Clo yn ystod tymor yr haf 2020. Roedd symposiwm amlieithrwydd y Gymdeithas, Trwy Brism Iaith, wedi'i drefnu'n wreiddiol ar gyfer gwanwyn 2020. Wrth i'r wlad fynd i'r cyfyngiadau clo yn 2020, penderfynwyd rhedeg y digwyddiad ar-lein yn yr hydref. Hwn oedd digwyddiad mwyaf llwyddiannus y Gymdeithas hyd yma. Dros dri diwrnod, cyfrannodd 40 o siaradwyr at 11 o wahanol baneli. Cofrestrodd 355 o bobl i fynychu zoom, a denodd y digwyddiad dros 450 o wahanol aelodau o'r gynulleidfa ar y ffrwd fyw a'r gweminarau.

Roedd ffyrdd newydd o weithio wedi hwyluso mwy o ymgysylltu ag academiâu cenedlaethol eraill. Roedd y Gymdeithas wedi lansio Cynghrair yr Academiâu Celtaidd gyda Chymdeithas Frenhinol Caeredin ac Academi Frenhinol Iwerddon. Byddai hyn yn galluogi'r tair academi i gyfuno'r arbenigedd eang a'r profiad ymarferwyr sy'n bodoli o fewn eu haelodaeth, i lywio datblygiadau polisi cyhoeddus ar lefel y DU ac o fewn y gwledydd datganoledig.

Parhaodd rhwydwaith Astudiaethau Cymru'r Gymdeithas i dyfu, a byddai'n lansio cynllun grant peilot bach ym mis Mai 2021.

Tynnodd Dr Morse sylw at y blaenoriaethau ar gyfer y misoedd nesaf, gan gynnwys monitro a chyfrannu at graffu ar Fil Addysg ac Ymchwil Drydyddol Llywodraeth Cymru, ymateb i strategaethau ymchwil BEIS ac UKRI ar Le a Phobl a Diwylliant, parhau i fonitro datblygiadau yn yr agenda 'Codi'r Gwastad' a'r Gronfa Ffyniant Gyffredin ar lefel y DU, a gweithio ar strategaethau arloesi.

Roedd Dr Morse yn datblygu strategaeth materion cyhoeddus hefyd, a fyddai'n sicrhau bod gwaith y Gymdeithas yn parhau i fod yn effeithiol, yn foesebol ac yn berthnasol.

Diolchodd y Prif Weithredwr i Sarah am ei hymdrechion, a nododd ei gwaith diflino i gydlynu materion cyhoeddus y Gymdeithas.

Nododd fod gwaith y Gymdeithas mewn perthynas â Chymru a'r Byd wedi rhychwantu dwy flynedd y Gymdeithas, a'i fod wedi cynnwys tri digwyddiad wyneb yn wyneb ac un digwyddiad a gynhaliwyd ar-lein. Roedd y digwyddiadau wedi archwilio asedau rhyngwladol Cymru, ac wedi ystyried sut mae'r genedl yn cyflwyno ei hun ar lwyfan y byd.

Ar ôl gorffen, cynhyrchodd y digwyddiadau nifer o argymhellion. Roedd y rhain yn cynnwys sut y gall Cymru ddefnyddio ei hasedau unigryw yn gliriach; defnyddio cymell tawel i wireddu manteision economaidd 'caled'; yr angen am gynllunio rhyngwladol tymor hwy; ac argymhelliad i Gymru wneud gwell defnydd o sefydliadau'r DU a sefydliadau rhyngwladol a disgwyl mwy ganddynt.

Cynhaliwyd y digwyddiad ar-lein cyntaf mawr gan y Gymdeithas ym mis Hydref 2020. Roedd hwn yn ddigwyddiad 'mewn sgwrs' ar hawliau plant gyda Mary McAleese (8fed Llywydd Iwerddon a Chymrodyr Anrhydeddus y Gymdeithas) a Sally Holland, Comisiynydd Plant Cymru.

Cyn y cyfyngiadau clo, roedd y Gymdeithas wedi bod yn cynllunio dau ddigwyddiad peilot ar gyfer rhwydwaith newydd o ymchwilwyr gyrfa gynnar. Roedd hyn mewn ymateb i'r awydd hirsefydlog i sefydlu Academi Ifanc neu sefydliad tebyg yng Nghymru. Yn anffodus, roedd y pandemig yn gwneud digwyddiadau corfforol yn amhosibl. Yn hytrach, sefydlodd y Gymdeithas rwydwaith ar-lein o dros 700 o ymchwilwyr cynnar i ganol gyrfa, a chynhaliodd dri digwyddiad ar-lein. Diolchodd y Prif Weithredwr i'r holl Gymrodyr a oedd wedi cyfrannu at yr apêl ariannu 10fed pen-blwydd, a oedd wedi ei gwneud yn bosibl i'r gwaith gael ei wneud. Diolchodd hefyd i CCAUC am y grant yr oeddent wedi'i roi i'r Gymdeithas i gefnogi'r gwaith hwn.

Fe wnaeth Dr Robin Gwyndaf annerch y Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol a diolch i'r tîm staff am eu holl waith dros y flwyddyn ddiwethaf. Nododd ei fod wedi sôn o'r blaen am bwysigrwydd y Gymraeg a'i fod wedi gofyn i'r Gymdeithas roi blaenoriaeth i'r Gymraeg dros y Saesneg. Roedd yn hapus i weld bod y Gymdeithas wedi gwneud cynnydd gwirioneddol, ac roedd yn amlwg gweld yr ymdrechion oedd yn cael eu gwneud.

Diolchodd y Llywydd i Dr Gwyndaf am ei sylwadau, a nododd ei fod yn cytuno. Nid oedd wedi bod yn flwyddyn hawdd i neb, ond roedd hi wedi bod yn bleser gweithio gyda'r staff yn ystod y cyfnod hwn.

6. Anrhydeddau, Gwobrau a Dyfarniadau

Nododd y Llywydd nad oedd teyrnged wedi'i thalu i'r Athro Syr Vaughan Jones KNZM FRS FRSNZ FAA HonFLSW a fu farw yn anffodus yn 2020, ac ymddiheurodd am yr hepgoriad hwn.

CAFODD a **NODODD** yr Aelodau bapur AGM/2021/03, oedd yn trafod Anrhydeddau, Gwobrau a Dyfarniadau.

Nododd y Llywydd, ers i bapurau'r Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol gael eu dosbarthu, fod yr Athro Bernard Schutz wedi cael ei wneud yn Gymrawd o'r Gymdeithas Frenhinol.

Nododd gyflawniadau gwych Cymrodyr y Gymdeithas drwy gydol y flwyddyn, ac estynnodd longyfarchiadau i bawb a oedd wedi cael eu cydnabod.

Cyhoeddodd y Llywydd enillwyr medalau'r Gymdeithas:

Dyfarwyd Medal Frances Hoggan am ymchwil ragorol gan fenywod yn STEMM i
Yr Athro Dianne Edwards CBE ScD FRSE FLSW FRS MAE

Dyfarwyd y Fedal Menelaus am ragoriaeth mewn peirianeg a thechnoleg i
Dr Drew Nelson OBE FEng DEng FLSW

Dyfarwyd Medal Hugh Owen am ymchwil addysgol rhagorol yng Nghymru i
Yr Athro EJ Renold, Athro Astudiaethau Plentyndod, Prifysgol Caerdydd

Dyfarwyd Medalau Dillwyn am gyfraniadau rhagorol gan ymchwilwyr gyrfa gynnar i:

Y Fedal Dillwyn ar gyfer STEMM: Dr Emrys Evans, Cymrawd Ymchwil Prifysgol y Gymdeithas
Frenhinol, Prifysgol Abertawe

Y Fedal Dillwyn ar gyfer y Dyniaethau a'r Celfyddydau Creadigol: Dr Ben Guy, Cyswllt Addysgu, Adran
Eingl-Sacsonaidd, Norseg a Chelteg, Prifysgol Caergrawnt

Y Fedal Dillwyn ar gyfer y Gwyddorau Cymdeithasol, Addysg a Busnes: Dr Annie (Ana) Khaled
Tubadji, Uwch Ddarlithydd mewn Economeg, Prifysgol Abertawe

Estynnodd y Llywydd longyfarchiadau i holl enillwyr y fedal, a nododd y byddai seremoni cyflwyno
medalau yn cael ei chynnal ddechrau mis Gorffennaf.

7. Cyflwyniad i Gymrodyr Anrhydeddus

Cyflwynodd yr Athro Helen Fulton, Is-lywydd HASS, Gymrawd Anrhydeddus newydd y Gymdeithas.

Roedd yr **Athro Hazel V. Carby** yn arloeswr ym meysydd ffeministiaeth ddu ac yn ysgolhaig blaenllaw
mewn llenyddiaeth a diwylliant diasporig du. Ymhlith anrhydeddau eraill, dyfarwyd Medal Jay B.
Hubbell Cymdeithas Astudiaethau Americanaidd iddi am gyflawniad gydol oes mewn llenyddiaeth
Americanaidd, a Gwobr Nayef Al-Rodhan yr Academi Brydeinig am Ddealltwriaeth Ddiwylliannol Fyd-
eang. Bu'n Athro Emeritws Astudiaethau Affricanaidd yn America ac Astudiaethau Americanaidd ym
Mhrifysgol Iâl.

Diolchodd yr Athro Carby i'r Athro Fulton ac anerchodd y Cyfarfod Cyffredinol Blynnyddol:

“My grandmother Beatrice was born on Eldon Street in Canton into an environment and soundscape
dominated by the GWR and coal extraction and transportation. The street name commemorated
Lord Eldon, a Tory Lord Chancellor who fiercely opposed the 1807 bill to end the slave trade. My
mother, Iris, was born in Llantrisant in 1920.

“Each year of our childhood, my brother and I travelled from London to Cardiff to live with relatives
for the length of the school summer holidays. Before the Mint, before the Royal Glamorgan Hospital
and British Airways Avionics, before the housing development, shopping centres, retail parks, leisure
center and Costa Coffee, I explored the area from my aunt’s house in Pontyclun, across fields
hugging two rivers to Talbot Green and the cottage of a great uncle who used to work for the GWR,

and up to Llantrisant and the path to the Billy Wynt. From the top of the stone tower the view seemed boundless, in contrast to Pollards Hill in Mitcham from where all I could see were regimented acres of south London housing estates. My mother introduced me to Llantrisant, telling me about Paul Robeson and his film *The Proud Valley*, scenes of which were filmed there.

“My father, Carl, was born under colonial rule in the city of Kingston, Jamaica on a street overshadowed by the General Penitentiary. The British government and Tate & Lyle determined that Jamaica’s black population had to survive on starvation wages. My father was always hungry until he arrived in Canada in 1943 for training as an RAF airman.

“Paul Robeson and *The Proud Valley* was beloved by my parents because of its vision of the possibility of racial solidarity and reconciliation, a counter to the daily racist assaults and brutal encounters which battered their interracial relationship and their half-caste children. Not one of their Welsh aunts or uncles approved of the marriage of Iris and Carl but they did tolerate the presence of their children, took them to Chapel every Sunday and on the annual Methodist outing to Porthcawl.

“Adults referred to some of the children on the beach as picaninnies and I realised that name included me and my brother. We had to explain to our cousins that our darker skin wouldn’t wash off no matter how patiently they tried to rub us clean.

“My career as an educator did not begin in the hallowed halls of Yale University but in the classrooms and streets of the East End of London in 1972, where my black students were terrorised by violence and the threat of violence: bricks thrown through windows landed on their beds as they slept; faeces and flaming bottles were pushed through their letter boxes; subject to constant abuse going to and from school or the shops, they also ran the gauntlet of racist slogans daubed throughout our neighbourhoods. At any hour of any day, they could be subject to physical and/or mental abuse, in or out of school, from their peers, from shopkeepers, from the police and social service workers who had no understanding of the history of colonialism and denied that black people could be British.

“Members of the National Front ran freely through the streets of the London borough of Newham and were also in my classroom. The violence they perpetrated against black and brown bodies was supported and blatantly encouraged by our local police force. When marauding mobs of fascists rampaged across council estates to terrorise black residents, the Met was nowhere to be found. The police were in many ways, “an army of occupation”. In response, we marched and marched in protest while the police spat their contempt at us and our white allies. Eyes full of hatred, fingers twitching clutching batons, hands itching to wrap themselves around our throats.

“In my academic career I have researched and taught the history and culture of the black diaspora, the long history of racial capitalism, colonialism and imperialism, forging links to the institutional racism of contemporary Britain and North America. But the legacy of colonialism is also environmental degradation and climate catastrophe – it was not only people who were colonized but entire ecologies, land, plants and animals. I am now focused on the art, literature and politics of imagining a future from the ruins, on environmental racism and injustice and on black and indigenous opposition to the extraction and transportation of fossil fuels.

“Despite the target of Wales achieving net-zero carbon emissions by 2050, which is actually not soon enough, more than half a billion pounds are still invested in fossil fuels by Wales’ local authority pension fund. It would be fitting, perhaps, if Wales, with its history of mining for coal, copper, gold, lead and metal ores could project its voice on the world stage in favour of the urgent task of eliminating all extraction and use of fossil fuels.

“Thank you for welcoming me into your fellowship.”

Nododd yr Athro Fulton mai'r **Athro Syr Michael Berry** oedd un o brif ffisegwyr damcaniaethol y byd. Roedd wedi gwneud cyfraniadau mawr i ffiseg fathemategol yn y parthau clasurol a chwantwm ac wrth eu rhyngwyneb. Roedd ei wobrau niferus yn cynnwys Medal Frenhinol y Gymdeithas Frenhinol yn 1990, Medal Dirac 1996 y Ganolfan Ryngwladol ar gyfer Ffiseg Theori, Gwobr Wolf 1998 a Gwobr Polya 2005. Roedd yn Athro Ffiseg Melville Wills (Emeritws) ym Mhrifysgol Bryste.

Diolchodd Syr Michael i'r Athro Fulton ac anerchodd y Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol:

“Dylwn i fod yn siarad Cymraeg ond rwy'n ymddiheuro nad wyf yn medru gwneud hynny

“(I should speak Welsh, and apologise for not being able to.)

“What an honour to be granted this association with Wales, a country that has contributed so much to the culture of our islands and beyond. My being here (alas in the virtual sense of ‘here’) is through theoretical physics. More than half a century of scribbling, tapping at the computer, trying to understand how mathematics describes or explains or underlies the physical aspects of the world, why it works: seeking to isolate the elementary particle of sudden understanding, what I call the clariton, the ‘Aha!’ moment – dreaming of the insight that would ring true as a single note from Louis Armstrong’s trumpet. If only. And now, here I am. Strange, isn’t it?

“Today reinforces my family connection with your country. My Welsh-speaking son-in-law Gwion is Ceredigion Youth Service’s Children and Young People’s Participation Officer. He’s from a Carmarthen sheep-farming family, and lives with my daughter and their son among woods and rolling hills, and they still keep a few sheep. So my little grandson, splendidly named Forest Idris Brynmor Bowen, is bilingual, and at school entirely Welsh-speaking. My daughter’s association with Welsh culture is through the National Waterfront Museum in Swansea, showcasing Welsh industry and innovation. She has worked there since it opened; before that, Cardiff, at the National Museum of Wales. Good connections.

“Complementary to Welsh culture is diversity. I’m careful with my words. It’s a narrow view that regards the culture of a country, and multicultural diversity, as somehow opposed to each other. For those of us steeped in quantum physics thinking, they go together naturally: I give you my three word lecture on quantum mechanics, and not or. It is so good that this is explicitly recognised in the mission statement of your Society – or as I can now say, our Society. This gives me an excuse to tell you about my extreme multicultural experience. I was in Aberystwyth lecturing to students. That fine town is rather far from Bristol; I’m a world traveller but like many Englishmen I hadn’t realised how big Wales is. Anyway, in Aberystwyth I enjoyed an Indian lunch, in a Welsh town, by an English pier, overlooking the Irish sea. You can’t get more multicultural than that.

“A related theme, about the inclusiveness of the Learned Society of Wales. In London, we have the Royal Society, for science, and just a few doors away but separate, the British Academy, for what is awkwardly called the humanities, as though science is somehow inhuman – I was disappointed to hear your Prince (Charles) refer to what we do as “cold science”. In this society, there is no such separation. Therefore I’m especially delighted that this session today is hosted by Helen Fulton, my Bristol colleague in the humanities.

“Especially important is making the discoveries and practices of science accessible to people who are not scientists. I am not primarily an educator, but I welcome every opportunity to talk about science to a range of wider publics. You’re very good at this in Wales. I’ve mentioned the Waterfront Museum, and of course you have Techniquet, counterpart of our Bristol Exploratory just across the water, with which I was associated from its birth in 1981: showing and doing rather than telling (it morphed into Explore at Bristol; now it’s We the Curious). I first met Welsh physics teachers when I was invited to speak in Cardiff by the inspiring Goronwy Jones – someone many of you will remember. More recently, I enjoyed meeting the enthusiastic participants at the Welsh Physics Teachers’ Conference in Brecon. And it’s been a pleasure to address varied audiences in Swansea, Bangor, Aberystwyth (as I mentioned), and in the splendid isolation of Gregynog. I’m particularly proud of a 1989 picture in the Times Higher Education Supplement, showing me lecturing to students in Caerleon while holding my one-year old daughter, who I had to look after that day.

“Finally, a story – somewhat evocative of your Eisteddfod – about a mediaeval poetry competition in the mountains in Spain. Poets young and old travelled to what were called the Floral Games to declaim their verses – in Occitan, a collection of dialects that became Catalan – hoping to win an award. The third prize was a silver rose, the second prize was a gold rose, and the first prize was ... a real rose. Today’s real rose is an honour I deeply appreciate.

“Diolch yn fawr! (Thank you very much!)”

8. **Cyhoeddi Cymrodyr Newydd**

CAFODD a NODODD yr Aelodau bapur AGM/2021/04 oedd yn amlinellu’r broses o ran cyflwyno Cymrodyr newydd yn ffurfiol.

Croesawodd yr Athro Michael Charlton, Is-lywydd STEMM, bob Cymrawd newydd i’r Gymdeithas yn ffurfiol, gan eu cyfarch â’r geiriau canlynol:

“Yn enw Cymdeithas Ddysgedig Cymru a thrwy ei hawdurdod, fe’ch derbyniaf chi yn Gymrodyr y Gymdeithas.”

Cyflwynodd yr Is-lywydd bob un o’r Cymrodyr newydd eu hethol, a gorffennodd y Llywydd y sesiwn gynefino trwy ddatgan:

“Fel Cymrawd etholedig Cymdeithas Ddysgedig Cymru, maen nhw’n gwneud popeth o fewn eu gallu i gynnal dibenion ac enw da’r Gymdeithas.”

9. **Anerchiad Blynyddol y Llywydd, yr Athro Hywel Thomas**

Cyflwynodd yr Athro Thomas ei anerchiad blynyddol i Gymrodyr. Fe fydd y testun ar gael ar dudalen Cyhoeddiadau gwefan y Gymdeithas.

Nododd yr Athro Michael Charlton bod dwy sleid wedi'u hepgor oherwydd mater technegol yn ystod ei gyflwyniad. Ymddiheurodd a chroesawodd yr Athro David Benton a'r Athro Alan Dix i'r Gymrodoriaeth.

10. Dyddiad y Cyfarfod Nesaf

Nododd y Llywydd y byddai'r Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol nesaf ar ddydd Mercher 25 Mai 2022.

Daeth y cyfarfod i ben am 4.30 p.m.

Derbyniwyd ymddiheuriadau i'r Cyfarfod Cyffredinol Blynnyddol gan:

Professor Malcolm Evans, Lord Griffiths of Burry Port, Professor Ralph Griffiths, Professor Peter Halligan,
Professor Glyn Hewinson, Professor Biagio Lucini, Professor Ceri Phillips, Professor Judith Phillips